

William J. Chambliss

STATSORGANISERT KRIMINALITET

Det finnes en form for kriminalitet som til nå ikke er studert av kriminologer til tross for at dens tidløse og allestedsnærværende karakter reiser teoretiske og metodologiske spørsmål for utviklingen av kriminologi som vitenskap. Jeg tenker på det jeg kaller «statsorganisert kriminalitet». Statsorganisert kriminalitet er handlinger som ifølge loven er straffbare og som utføres av offentlig ansatte i utøvelsen av deres yrke.

Tjenestemenn og statsansatte står ofte i en konflikt mellom å følge loven eller å oppfylle andre forpliktelser og krav om å bidra til institusjonelle mål. Eksempler på dette kan være involvering i piratvirksomhet, smugling, snikmord, kriminelle konspirasjoner, som medskyldige før eller etter handlingen. I tillegg kommer at offentlig ansatte bryter lover og regler som begrenser deres virksomhet. De vanligste eksemplene på det siste er bruk av illegale metoder for å spionere på borgerne og oppbygging av fonds på illegale måter (for eksempel å bruke penger avsatt for forsvarsformål til å kjøpe våpen til terroristgrupper).

Statsorganisert kriminalitet omfatter ikke kriminelle handlinger som bare tjener individuelle tjenestemenn, slik som å ta imot bestikkløse eller ulovlig voldsbruk av politimenn, så lenge dette ikke er den offisielle politikken til en statsetat. Under Apartheid i Sør Afrika var systematisk tortur og brutalitet en institusjonalisert praksis i politiet og dermed et eksempel på statsorganisert kriminalitet. Den overdrevne bruken av politivold i ghettoene i storbyene i USA er derimot ikke et eksempel på statsorganisert kriminalitet fordi den ikke er en institusjonalisert offentlig politikk.

Piratvirksomhet

I historien om statsorganisert kriminalitet står den statlig organiserte piratvirksomheten mellom det sekstende og nittende århundre fram som et lysende eksempel.¹ I det sekstende århundre var de europeiske statene fanget i motsetningen mellom å skape legitimitet for det framvoksende kapitalistiske systemet og systemets behov for å akkumulere kapital. Løsningen i nesten alle europeiske stater var systematiske brudd på deres egne lovers forbud mot piratvirksomhet på åpent hav.

Spanias erobring av Amerika truet rikdommen og sikkerheten til andre europeiske stater. Selv om det var forskjeller i rikdom mellom europeiske stater før den spanske erobringen, ville Spania i nær framtid kunne dominere Europa slik Rom hadde gjort, gjennom oppdagelsen av gull, sølv, store

mengder slavearbeidskraft og ved at Spania kunne gjøre krav på storparten av de nye territoriene. Dette forholdet ble særlig lagt merke til i England, Frankrike og Nederland.

Oppdagelsen av gull, sølv og billig arbeidskraft ville gjøre det mulig for Spania å rekruttere og utstyre store væpnede styrker og dermed true de fundamentale interessene til de fleste europeiske statene. Konflikt mellom de europeiske statene var derfor uunngåelig. Typen av konflikt bød imidlertid på et dilemma som måtte løses. Noen ganger kom konflikten til uttrykk gjennom åpen krig. England, Frankrike og andre europeiske land fant imidlertid en mindre drastisk løsning da de begynte å utstede lisenser til pirater. Disse lisensene ga piratene retten til å bruke havner i de landene som utstedte lisensen. Det ble også gitt instruks til marinen om hverken å angripe eller blande seg inn i piratvirksomheten.² Lisensene ble utstedt under den forutsetning at piratene delte utbytte av virksomheten med staten som utstedte lisensen. Piratvirksomheten omfattet mord, voldtekt, plyndring og ødeleggelse av landsbyer og byer. Piratene gikk systematisk til verks og engasjerte seg i en rekke kriminelle aktiviteter så avskyelige og overlagte at bare den mest fantasifulle forfatter kan forestille seg dem.³ Disse handlingene, inkludert selve sjørøveriet, brøt loven i alle europeiske land og alle internasjonale avtaler som eksisterte den gangen. Ikke desto mindre utstedte europeiske stater lisenser for sjørøveri som brøt med deres egne lover. De tillot kriminalitet i stor skala.⁴

Gull, sølv, krydder og te var grunnlaget for rikdom og militær makt i europeiske stater i det femtende, sekstende og syttende århundre. Lagre av gull og sølv gjorde det mulig for konger og dronninger å skape armeer, leie dyktige skipsbyggere og våpenmakere, utstyre og holde store effektive marinere og armeer, kort og godt å true naboene og dominere store områder. Spanjolene og portugiserne nektet andre nasjoner retten til å handle med sine kolonier for å beskytte sin nyvunne rikdom og sin monopolstilling. Britene, franskmennene og nederlenderne som startet kolonialiseringen seinere, måtte nøye seg med restene av den mindre utviklede verden i Nord-Amerika og Asia. På dette tidspunktet kunne ingen av dem skaffe seg samme tilgang på arbeidskraft som i Sør-Amerika.

Men England, Frankrike og Nederland var selv mektige sjøfartsnasjoner. Selv om de i utgangspunktet var mindre eventyrlystne enn Spania og Portugal, forsto de snart truslene fra den Iberiske halvøya. Foretaksomme sjøfolk fant raskt ut hvordan de kunne få del i frakten av varer fra den nye verden tilbake til Spania og Portugal. Selv om dette var risikabelt, ble det snart klart at små raske skip kunne seile fra de større handelsfartøyene som var tungt lastet med gull og sølv på vei fra de spanske utpostene (på den karibiske kysten av Sør Amerika) til Bilbao og fra Brasil til Lisboa.

Det var ikke enkelt å transportere gull, sølv og krydder fra den gamle til den nye verden. Et skip lastet med varer kunne ikke seile så fort og var et lett

bytte for røvere. De dominerende vindene og havstrømmene tvang skipene til å følge en forutsigbar rute. Dette åpnet muligheter for samvittighetsløse sjøfolk til å bruke transportfartøyenes svakhet til egen fordel. Det var mange som lot seg friste. De store rikdommene en kunne få del i var like fristende som innsidehandel er på aksjemarkedet i dag.

Helter og lovløse ble skapt i sjørøveriets epoke. Ofte var de en og samme person. Den mest framgangsrrike franske piraten var en mann kalt Borgnefesse som fikk dette navnet etter at han fikk skutt vekk den ene skinken i et slag.⁵ Borgnefesse var en pest for spanske, portugisiske og britiske skip. Han ødela også landsbyer og byer. Han var beskyttet av den franske regjeringens lisens for piratvirksomhet og tok i land sitt ransutbytte på den franske øya Tortuga. Det finnes ikke noe anslag over hvor mye han bidro med til den franske statskassen. Det går likevel fram av dokumenter og historiske arkiver at han ble godt behandlet av den franske guvernøren på øya og av regjeringen selv. Til tross for alle sine kriminelle handlinger fikk Borgnefesse anledning til å trekke seg tilbake til et komfortabelt liv i sus og dus i en fransk provinsby.

Franskmennene var ikke alene om dette. Englands mest kjente – men på ingen måte eneste – pirat, var Sir Francis Drake. Hans bedrifter ble belønnet med adelskap, rikdom og makt selv om han også ble tiltalt for sjørøveri på et tidspunkt i sin karriere og sendt i eksil av dronningen etter krav fra den spanske regjeringen.⁶ Eksilet var imidlertid mer en fiksjon enn en realitet. Under sitt eksil i Irland tjenestegjorde Drake som assisterende guvernør. Eksilet varte heller ikke lenge, og regjeringen kalte ham tilbake for å ta kommando på en sjørøverskute som ble utstyrt av investorer i forretningslivet.⁷ Drakes suksess som pirat var formidabel. Etter sitt tokt i 1572-73 returnerte han til England med nok gull og sølv tatt fra spanske skip og byer til å dekke alle regjeringens utgifter i sju år.⁸ Under dette toktet, på vei til Spania, angrep Drake og hans menn byen Nombre de Dios som var lager for gull og sølv. Angrepet ble slått tilbake, og Drake var henvist til å angripe mindre fartøyer og byer i de spanske koloniene. Han allierte seg med franske pirater og angrep en transport med store mengder gull og sølv nær Nombre de Dios. Da Drake returnerte til England klagde Spania på Drakes overfall til dronningen. Han fikk lov til å trekke seg tilbake til et skjulested (etter å ha delt utbyttet med kronen) og levde anonymt fram til 1575 da han dukket opp i Irland i tjeneste hos den første jarlen av Essex.

Den amerikanske piraten John Paul Jones ble behandlet på samme måte som Drake.⁹ Han ble vekselvis fordømt av regjeringen og gitt en stilling i marinen. To pirater og smuglere fra New Orleans, Jean og Pierre LaFitte fikk fritt leide mot å dele utbytte med myndighetene i byen. Under krigen i 1812 ble de rekruttert både av den engelske og den amerikanske marinen, og Jean fikk stilling som admiral av amerikanerne etter å ha forrådt britene.

Borgnefesse, Sir Francis Drake, Jean og Pierre LaFitte og John Paul Jones er bare noen få av de mange hundre sjørøverne som drev sin gjøremål i forståelse og samarbeid med stater mellom det femtende og det nittende århundre.¹⁰ De delte sine inntekter med hvilken som helst stat som var villig til å gi dem beskyttelse og forsyninger. I teorien beskyttet hver nasjonalstat bare sine egne sjørøvere. I praksis beskyttet de enhver pirat som var villig til dele utbyttet.

Så godt som alle nasjoner var delaktige i sjørøveri i de tre hundreårene mellom femtenhundre og attenhundre. Pirater ble utstyrt med skip, forsyninger, mannskap, beskyttelse og i noen tilfeller oppdrag for marinene. I Amerika gikk John Paul Jones fra å være pirat til å være admiral og tilbake til å være pirat på noen ganske få år. Spania og Portugal led mest fordi de var mål for det meste av sjørøveriet. England, Frankrike og Nederland vant mest fordi de var i stand til å redusere Spanias rikdom og øke sin egen. I krigstid engasjerte nasjonene sjørøveri i sine mariner. I fredstid delte de utbyttet.

Disse eksemplene illustrerer statsorganisert kriminalitet. De beskriver hvordan stater blir delaktige i kriminalitet, institusjonaliserer den, støtter den og deler utbyttet fra den. I dagens verden drives sjørøveri antakelig bare fra noen landsbyer og øyer nær Indonesia som fører en politikk til støtte for pirater mot del i utbytte. Sjørøveri er neppe den dominerende formen for statsorganisert kriminalitet i dag; i dag er smugling mer utbredt.

Smugling

Av kriminalitetens annaler går det fram at alt fra sauer til mennesker, fra ull til vin, gull til rusmidler, militære våpen til forbudte bøker og til og med ideer er blitt forbudt eksportert eller importert. Paradokset er at uansett hva som har blitt forbudt, har det skjedd på bekostning av en gruppe og til fordel for en annen. Derfor har lover som har forbudt import eller eksport av en vare uunngåelig blitt møtt med motstand. En del av befolkningen vil alltid ønske å eie eller distribuere de forbudte varene. Til tider har staten selv sett sine interesser best tjent med å bryte de lovene den selv har etablert for å hindre import eller eksport av de aktuelle varene. Uunngåelig vil en stats forbud skade de økonomiske interessene til en annen stat. Derfor er forbud mot eksport og import av varer et valg mellom å støtte interessene til en gruppe framfor en annen både internt i en stat og i forhold mellom stater.

I dag er smugling den vanligste formen for statsorganisert kriminalitet og involverer først og fremst smugling av våpen og illegale rusmidler. Det må understrekes at vi her bare omtaler import og eksport av våpen og narkotika av statsansatte i deres rolle som statsansatte, og når det ifølge loven er ulovlig.

Det er klart at enkelte latinamerikanske regjeringer er innblandet i narkotikasmugling og brudd på sine egne lover. På samme måte dyrkes det statskontrollert opium i Tyrkia og Afghanistan i et omfang som langt over-

skriker etterspørselen etter legal opium i verden. Den største lovbrøteren mot egne lover som forbyr smugling er imidlertid USA.

CIA i Vietnam, Latin Amerika og Afghanistan

Under krigen i Vietnam ble Central Intelligence Agency (CIA) delaktig i narkotikasmugling i Sørøst Asia. De gjorde dette ut fra prinsipper som ble ansett overordnet den skitne narkotikahandelen, med andre ord å stoppe kommunismen. Krigen i Sørøst Asia som USA arvet fra Frankrike, var en krig som lenge var blitt delvis finansiert gjennom handel med opium. Før USA kom med i krigen, dekket det franske kolonistyre halvparten av sine administrasjonskostnader gjennom å lisensiere opiumsreder i Vietnam.

Både franskmennene og amerikanerne var avhengige av støtte fra stammefolk i fjellene hvis eneste handelsvare var opium. For å vinne deres støtte deltok fransk og amerikansk etterretningstjeneste i produksjon og distribusjon av opium. Air America, CIAs flyselskap i Vietnam, transporterte regelmessig opiumsballer fra flystriper i Laos og Burma til Saigon.

Det finnes bevis for at CIA ikke stoppet sitt engasjement i internasjonal narkotikatraffikk etter krigen. Selv om slike forhold er innhyllet i hemmeligheter og en derfor nødvendigvis må basere konklusjoner på bevis og rapporter fra mennesker innen organisasjonen så vel som uoffisielle anonyme kilder, tyder hovedtyngden av bevis på at CIA fortsatt er involvert i narkotikasmugling.

Vellykket smugling krever et nettverk av mennesker som en kan stole på ikke vil avsløre geskjeften. Det forutsetter samarbeid med tjenestemenn i politi og tollvesen foruten folk som kan transportere varene. Vellykket smugling forutsetter også finansiering som har mulighet til å (1) framskaffe store mengder kontanter raskt og (2) skjule (eller hvitvaske) penge-transaksjoner. I dagens verden gjøres slikt mest effektivt og sikrest av banker lokalisert der slike transaksjoner ikke overvåkes årvåkent. Disse forutsetningene for vellykket smugling er, interessant nok, også forutsetninger for vellykket etterretningsarbeid. Derfor eksisterer skjulte etterretningsagenter og smuglernetverkene i et symbiotisk forhold basert på sine felles behov.

Skjult etterretningsvirksomhet forutsetter rask, stille og hemmelig forflytning av varer, penger og mennesker. Den krever taushet og medvirkning av mange mennesker som er midlertidig ansatt for et bestemt oppdrag. Maktbruk og voldsutøvelse er nødvendig for å garantere deres taushet, om ikke medvirkning.

I dagens verden samler ikke etterretningstjenestene bare informasjon, men de sikrer også at regjeringers utenrikspolitiske mål blir nådd. Folk som sympatiserer med landets regjering rekrutteres, trenes og støttes. Mennesker som er uvennlige, skades eller snikmyrdes i ekstreme tilfeller. Å gjennomføre slikt krever lang tid og nøyaktig planlegging. I demokratiske stater må valgte

representanter godkjenne overføring av ressurser til slike aktiviteter. CIA og andre etterretningsorganisasjoner har oppdaget at finansiering kan være problematisk. Arbeidet til byrået må gå kontinuerlig hvis det skal være effektivt. Hvordan finansiere operasjoner som for eksempel støtten til terroristene i Nicaragua som med USAs velsignelse forsøkte å velte regjeringen i landet eller hemmelige bidrag til politikere som støtter CIAs politikk i utlandet og hjemme? En vinglete Kongress som av og til er uvillig til å skaffe de ressursene som trengs, gjør det umulig for CIA og tjenestemennene i Forsvarsdepartementet å gjøre den jobben de mener de har både rett og plikt til å gjøre. Når presidenter som John F. Kennedy eller Jimmy Carter nølte med å gi uforbeholden støtte til tjenestenes skjulte agendaer, ble trusselen mot gjennomføringen av aksjonene spesielt akutt. På den ene siden blir tjenestene vurdert ut fra hvor effektivt den hindrer spredningen av kommunismen og sosialistisk styresett, på den andre siden hemmes den av finansiering som er sporadisk og ofte utilstrekkelig i forhold til oppgaven. En løsning er å utvikle alternative inntektskilder. Tidligere har CIA greid dette gjennom betydelige bidrag fra velstående kapitalister som har støttet CIAs mål. En annen løsning som oppsto under Vietnam krigen og CIAs deltakelse i narkotikatraffikken, var å fortsette smuglingen av narkotika og bruke overskuddet til hemmelige operasjoner.

Symbiose skapes gjennom felles problemer hvis løsning gjør det mulig for to svært forskjellige arter å overleve og trives til tross for svært ulike mål. Den egyptiske heiloen spiser matrester i krokodillens munn, og krokodillen begrenser sitt inntak av fugler til andre arter enn heiloen. Når CIA kunne oppnå troskap fra krigerhøvdingene i fjellene og de laotiske militære gjennom å transportere opium fra det Gyldne Triangel til Saigon, havnet det i dårlig selskap: føydalherre hvis terrorstyre og utbytting av bønder danner grunnlag for å utruste hærer av leiesoldater som førte nådeløs krig mot bønder og konkurrenter. CIA visste utvilsomt at prisen var høy, men det var åpenbart en pris de var villige til å betale for å sikre overlevelse og ekspansjon for vestlig demokratisk kapitalisme. Da vietnamkrigen endte ble CIA tvunget til enten å trekke seg ut av narkotikatraffikken eller å finne seg andre partnere. Slutten av krigen i Vietnam falt i tid sammen med en periode med sterk politisk og offentlig kritikk mot CIA. Ressurstilgangen var truet og de hemmelige operasjonene ble gransket av kongresskomiteer.

Da Jimmy Carter ble president, utnevnte han admiral Turner som etterretningssjef. Turner var fast bestemt på å trappe ned de hemmelige etterretningsetenheter i CIA og andre etterretningstjenester. CIA risikerte kort og godt å få redusert sin rolle i internasjonal politikk og var truet av intriger. Ikke overraskende, med medvirkning fra folk i andre deler av administrasjonen (the Defence Department, the Drug Enforcement Administration (DEA), the Federal Bureau of Investigation), bestemte tjenestemenn i CIA seg for å fortsette sitt engasjement i internasjonal narkotikahandel. For å greie

dette inngikk de partnerskap med profesjonelle smuglere og korrupte banktjenestemenn. På samme tid lette CIA etter en måte å finansiere og organisere smuglingen av militære våpen til nasjoner som offisielt var svartelistet for våpeneksport i følge amerikansk lovgivning, spesielt Sør Afrika, Iran, Syria, Libya og andre land i Midtøsten som ikke var tilstrekkelig USA-vennlige.

Alle disse kreftene ble forent i etableringen av Nugan-Hand banken i Australia som kunne håndtere de nødvendige pengene og forretnings-transaksjonene for å holde våpen, penger og narkotika i omløp. Frank Nugan var en australsk forretningsmann som inngikk partnerskap med amerikaneren Michael Hand for å stifte Nugan-Hand banken i 1976.¹¹ Før han kom til Australia var Michael Hand en *green-beret* og CIA kontaktagent i Vietnam. Hand samarbeidet tett med America Air, CIAs flyselskap som transporterte opium fra det Gyldne Triangel til Saigon. I styret for banken med ansvar for verdensomfattende kontorer satt:

- Admiral Earl F. Yates, tidligere stabssjef for strategisk planlegging i de amerikanske styrkene i Asia og Stillehavet. Admiral Yates var president for Nugan-Hand Bank.
- General Edwin F. Black, kommandør over de amerikanske styrkene i Thailand under krigen i Vietnam og assisterende stabssjef i Stillehavet etter krigen. General Black ble president for Nugan-Hand på Hawaii.
- Bernie Houghton, hemmelig agent i marinens etterretningstjeneste ble Nugan-Hands representant i Saudi Arabia.
- Tom Clines, sjef for treningen i CIAs hemmelige tjenester ble Nugan-Hands operative ansvarlige i London og hjalp til med å ta over en London-basert bank.
- Dale Holmgren, tidligere Flight Service Manager for Civil Air Transport i Vietnam, som seinere ble Air America, ble med i styret i Nugan-Hand.
- Økonom og CIA-rådgiver i energispørsmål Walt McDonald ble konsulent i Nugan-Hand og sjef for filialen i Annapolis, Maryland.
- Green-Beret og CIA-leder i Vietnam, George Farris, ledet Nugan-Hand filialen i Washington D.C.
- General Roy Manors, en veteran fra Vietnam som deltok i koordineringen av det avbrutte forsøket på å redde gislene i Iran, ble Nugan-Hands mann i Manila.
- I styret for selskapet som gikk forut for opprettelsen av Nugan-Hand, var Grant Walters, Robert Peterson, David M. Houton og Spencer Smith. Alle oppga Air America, hærens postkontor, San Francisco, California som sin adresse.
- Edwin F. Wilson, en CIA agent involvert i våpensmugling brukte Nugan-Hand Bank for å finansiere våpenleveranser til Midtøsten. Hans forbindelse Theodore S. Shackley var sjef for CIA stasjonen i Miami, Florida da plottet for å myrde Fidel Castro gjennom å engasjere det kriminelle Santo

Trafficante Jr., John Roselli og Sam Giance ble organisert og forsøkt gjennomført. Shackley ble seinere overført til Laos der han organiserte grupper fra Meo folket og assisterte dem i herointrafikk. I 1973 erstattet Shackley William Colby som leder av de hemmelige operasjonene i det Fjerne Østen da Colby ble leder av CIA.

I 1980 ble banken avslørt. Det australske medlemmet av Nugan-Hand organisasjonen, Frank Nugan ble funnet myrdet på en øde vei i sin Mercedes. I bukselommene fant en visittkortet til Nugan-Hands advokat, William Colby, tidligere leder av CIA. På baksiden av visittkortet var Colbys reiserute i Australia nedskrevet. Ved siden av den døde Frank Nugan lå en bibel med matpapir som bokmerke. På matpapiret sto navnene til William Colby og Bob Wilson, et kongressmedlem fra California som også var det fremste republikanske medlemmet av kongressens Armed Services Committee.

Revisorene som etterforsket banken, åpnet den rene Pandoras eske av kriminalitet og intriger. Millioner av dollar var borte. Mange av de sentrale innskyterne var kjente for sin tilknytning til internasjonal narkotikahandel i Asia og Midtøsten. Det amerikanske CIA brukte Nugan Hand til å finansiere våpensmugling og en rekke andre hemmelige operasjoner. Blant mye annet fant etterforskerne at CIA hemmelig og illegalt brukte millioner av dollar på en desinformasjonskampanje mot Australias statsminister Walter Whitham med falske anklager for alle slags umoralske og ulovlige aktiviteter. Selv om Whitham senere fikk moralsk oppreisning for de anklagene CIA hadde fabrikkert, ble han tvunget til å trekke seg som statsminister. Deretter sprøytet CIA millioner av dollar inn i valgkampen til en politiker som passet dem bedre.

Støtte til Contras

På samme måte som i Vietnam samarbeidet CIA og andre deler av statsadministrasjonen bevisst med kokain- og marihuansmuglere i Latin-Amerika. I 1986 innrømmet regjeringen i en Kongress-høring at Adolfo Chamorros gruppe «Contras», som CIA samarbeidet med, hjalp narkotikasmuglere som opererte i USA. Adolfo Chamorro ble arrestert i april 1986 for sin medvirkning. Det CIA-eide flyselskapet Southern Air Transport var en sentral brikke i den ulovlige transporten av våpen til Contras og transporten av narkotika fra Latin-Amerika til USA. Den uavhengige juristen Lawrence E. Walsh fikk hånd om en detaljert rapport om forbindelsene mellom en colombiansk narkotikasmugler og Southern Air Transport.¹² En pilot i Southern Air Transport, Mike Toliver vitnet om at han hadde møtt Rafael Quintero to ganger og returnert til USA med 25.000 pund (vel 11.000 kg) marihuana.¹³

- I januar 1983 overtalte to Contras-ledere i Costa Rica det amerikanske Justisdepartementet til å returnere overskudd fra narkotikahandel på mer

enn 36.000 US\$ til narkotikahandlerne Julio Zvala og Carlos Cabezas som en hjelp til Contras.¹⁴

- En narkotikakonge i Miami, Michael Palmer, fortalte under ed at State Departments «Nicaraguan Humanitarian Assistance Office» inngikk kontrakter med hans eget firma: Vortex Sales and Leasing, om humanitær hjelp til Contras til tross for at departementet visste at han drev med smugling. Palmer hevdet at han på grunn av sin kontrakt med State Department var i stand til å smugle marihuana for 40 millioner US\$ inn i USA i perioden 1977-1985.¹⁵

Våpensmugling: Iran – Contras-forbindelsen

Den vanligste formen for kriminalitet blant vestlige kapitalistiske stater i dag er ulovlig smugling av militære våpen. Det er nødvendig å repetere at vi bare er opptatt av de handlingene som er kriminelle i følge lovgivningen i det aktuelle landet. Hvis det er ulovlig å importere våpnene til USA, men lovlig å skipe dem ut fra Libya, ville vi ikke regne det som ulovlig å eksportere våpen fra Libya til USA. Derimot vil det være en statsorganisert forbrytelse hvis lovene i USA forbyr eksport av våpen og ammunisjon til en bestemt nasjon og deler av administrasjonen i USA likevel engasjerer seg i slik aktivitet.

Kongressen i USA vedtok lover som forbød CIA å sende våpen eller på annen måte å støtte Contras-terroristene i Nicaragua. CIA og Forsvarsdepartementet motsatte seg denne lovgivningen og så den som uforenlig med USAs interesser og uforenlig med president Reagans politikk om støtte til militære grupper som kjempet mot kommunisme og sosialisme. I tillegg satte en presidentordre forbud mot salg av våpen til Iran. Disse lovene underminerte Forsvarsdepartementets og CIAs langsiktige planer om å bekjempe kommunismen gjennom å støtte terroristgrupper. Flere muligheter sto åpne for de ansvarlige for anti-kommunist programmene. De kunne etterleve loven og vente på en lovendring. Å gjøre det ville imidlertid bety å tape terreng som det ville være vanskelig å vinne tilbake. De kunne appellere til private borgere om økonomisk støtte til anti-terror grupper, og de kunne finne ulovlige måter å fortsette støtten på.

Dilemmaet ble løst gjennom å institusjonalisere ulovlig virksomhet i organisasjonen. Våpen ble ulovlig sendt til Iran gjennom Israel. Fortjenesten fra disse våpensalgene ble så plassert på en CIA-kontrollert sveitsisk bankkonto og overført til Contras i Nicaragua. Salget av våpen til Iran og overføringen av profitten til Contras i Nicaragua var ulovlige handlinger utført av sentralt plasserte personer innen CIA, Forsvarsdepartementet, Det nasjonale sikkerhetsrådet og presidentens stab. En har også mistanke om at tjenestemenn i CIA og Forsvarsdepartementet ga ulovlige bidrag fra profitten av våpensalget til valgkampene til amerikanske politikere som støttet amerikansk intervensjon i Nicaragua.

Hvorvidt president Reagan og daværende visepresident Bush var delaktige eller informert, er fremdeles uklart. Hva som er klart i lys av den overveldende dokumentasjonen i Senatshøringer og fra rettsapparatet, er at denne delen av statsapparatet hadde overoppsyn og koordinerte fordeling og salg av våpen til Iran og til Contras i Nicaragua. Virksomheten var direkte i strid med loven som forbød våpeneksport til Iran, og med Boland-tillegget som gjorde det til noe kriminelt å forsyne Contras med våpen og penger.

Våpnene solgt til Iran fikk CIA fra Pentagon. Forsvarsminister Caspar Weinberger sørget for overføringen av våpnene fra hærens lager til CIA uten kongressens vitende fire ganger i 1986. Våpnene ble så overlevert til mellommenn, som den iranske våpenhandleren Yaacov Nomrodi, exil-armeneren og våpenhandler Manucher Ghorbanifar og den saudi-arabiske forretningsmannen Adman Khashoggi. Våpnene ble altså fløyet direkte til Contras, og penger fra våpensalget ble gjennom en avledningsmanøver stilt til rådighet for Contras krigføring. Det er også mye som taler for at denne «hemmelige gruppen» sammen med andre militære og CIA-representanter samarbeidet med narkotikasmuglere i Latin Amerika for å finansiere Contras i Nicaragua. I 1986 innrømmet Reagan-administrasjonen at Adolfo Chamorro's Contras gruppe, som var støttet av CIA, hjalp en colombiansk narkolanger til å smugle narkotika inn i USA. Chamorro ble arrestert i april 1986 som følge av dette. På samme tidspunkt som USA illegalt forsynte Contras med våpen innkjøpt med penger som i hvertfall delvis stammet fra salg av ulovlige narkotiske stoffer, så satte administrasjonen i gang en kampanje mot Sandinistene for deres påståtte involvering i narkohandel. To ganger i sitt ukentlige radioprogram i 1986 anklaget president Reagan Sandinistene for å smugle narkotika.

Iran er ikke det eneste landet som CIA og Forsvarsdepartementet har sendt våpen til de seinere årene. Det har også vært forbud mot eksport av militær teknologi til Sør Afrika. FNs våpenembargo fra 1963, som ble gjort til lov i 1978, satte forbud mot eksport av militært utstyr eller utstyr til politiet til regjeringen i Sør Afrika. Til tross for disse lovene ble varer på innenriksdepartementets våpenliste for 28,6 millioner dollar sendt til Sør Afrika. Varer for ytterligere 88 millioner dollar ble sendt i de første tre månedene i 1984. Det amerikanske CIA innrømmer å ha støttet opprørene i Angola og Mocambique, hvis utstyr ble brukt både av den sørafrikanske armeen og opprørstyrkene.

Krigen i Afghanistan

Alexander Cockburn og Jeffery St. Clair har i sin glimrende framstilling av CIA og andre statsorganers delaktighet i narkotikasmugling, pekt på at amerikansk støtte til mujahedin i Pakistan og Afghanistan igjen førte til en betydelig økning i produksjonen av opium og heroin. Gulbuddin Hekmatyar

var både en av de ledende medlemmene i mujahedin og en av de ledende heroinprodusentene i Midtøsten:

«Ved hjelp av våpen [skaffet av CIA] var Hekmatyar og hans menn i stand til å få kontroll over opiumsmarkene. Med våpen i hånd tvang de bøndene til å øke produksjonen [av opium]. De samlet inn den ubehandlede opiumen og transporterte den tilbake til Hekmatyars seks opiumsfabrikker i byen Koh-i-Soltan. En av Hekmatyars sterkeste rivaler i mujahedin, Mullah Nassim, kontrollerte markene med opiumsplanter i Helman-dalen og produserte 260 tonn opium pr. år. Hans bror, Mohammed Rasul, forsvarte denne formen for landbruk når han uttalte at: 'Vi må dyrke og selge opium for å kjempe den hellige krigen mot de vantro russerne.'»¹⁶

Rasuls forklaring går igjen i USAs rettfærdiggjøring av delaktighet i kriminalitet, fra støtten til den italienske mafiaen under andre verdenskrig, via samarbeid mellom statsvirksomheter og kriminelle om snikmord, og til støtte av internasjonal narkotikahandel i Sørøst-Asia, Latin-Amerika, Afghanistan og Pakistan. Forbrytelsene skjer i navnet til beskyttelse av frihet, demokrati og kapitalisme.

Statsorganiserte attentater og mord

Politiske attentater og politiske mord er noe folk vanligvis forbinder med militærdiktaturer og tidligere europeiske monarkier. Politiske drap er imidlertid ikke begrenset til ekstraordinære historiske begivenheter, men har blitt et virkemiddel i internasjonal politikk, og involverer moderne nasjonalstater av mange ulike typer.

I 1960-åra hyret fransk etterretningstjeneste en mann ved navn Christian David for å myrde den marokkanske venstrelederen Ben Barka. Christian David var et av de internasjonale «spøkelses» med tilknytning til DEA, CIA og internasjonale våpensmuglere, sånne som Robert Vesco.

I 1953 organiserte og ledet CIA et statskupp i Iran som veltet den demokratisk valgte regjeringen til Mohammed Mossadegh som var blitt upopulær i USA da han nasjonaliserte utenlandsk eide oljeselskaper. CIA's kupp erstattet Mossadegh med Reza Shah Pahlevi som omgjorde nasjonaliseringen og med CIAs hjelp opprettet en av de mest ondskapsfulle hemmelige tjenestene i verden: SAVAK. I åra som fulgte myrdet sjahen og CIA-trente agenter tusener av iranske borgere. De arresterte nesten 1.500 mennesker hver måned, de fleste ble utsatt for umenneskelig tortur og ble straffet uten rettergang. Ikke bare var SAVAK-agentene trent av CIA, men det er også bevis for at CIA gav dem opplæring i torturteknikker.¹⁷

I 1970 gjentok CIA praksisen med å velte demokratisk valgte regjeringer som ikke var hundre prosent tilhengere av amerikanske investeringer. Da Salvador Allende var valgt til president i Chile, organiserte CIA et kupp som

veltet Allende. Han ble drept under kuppet sammen med den militært øverstkommanderende, general Rene Schneider. Etter at Allende var styrtet deltok CIA i treningen av agenter for Chiles hemmelige tjenester (DINA). DINA etablerte en drapsskvadron som kunne «reise hvorsomhelst i verden... for å utføre oppdrag, inkludert drap.»¹⁸ En av likvideringene utført av DINA var drapet på Orlando Letellier; Allende's ambassadør i USA og hans tidligere forsvarsminister. Letellier ble drept da en bilbombe blåste bilen hans i luften i Washington D.C.¹⁹

Andre blodige kupp som en vet har vært planlagt, organisert og gjennomført av USA-agenter, inkluderer kuppene i Guatemala, Nicaragua, den Dominikanske republikk og Vietnam. Amerikansk deltakelse i disse kuppene var aldri hjemlet i noen lov. Mordene, likvideringene og terrorist-handlingene som ledsaget kuppene, er ifølge lovgivningen i USA og de landene der de ble gjennomført, kriminelle handlinger.

Tidlig i 1956 leide CIA en gruppe attentatmenn for å drepe sjeik Fadlallah i Libanon. Sjeik Fadlallah ledet en gruppe shiamuslimer som kjempet om makten i Libanon. CIA mistenkte ham for å planlegge et angrep på noen amerikanske militærforlegninger. Likvideringsgruppen plantet en bilbombe som eksploderte og drepte 80 mennesker. Sjeik Fadlallah var ikke blant dem. Ikke noe sted i USAs lover er CIA eller noe annen del av statsapparatet gitt retten til å planlegge mord på borgere eller politiske ledere i andre land, unntatt i krigstid.

Selv om det ikke er endelig klarlagt, tyder flere forhold på at USA planla mordet på president Diem i Vietnam, Patrice Lumumba i Kongo og Trujillo i den Dominikanske republikk. Selv om ansvaret for disse mordene ikke med full sikkerhet kan plasseres hos amerikanske myndigheter, er det ingen tvil om ansvaret for forsøkene på å myrde Fidel Castro. Vitnemål i den amerikanske kongressen avslørte at CIA engasjerte mafialederen Sam Giancana fra Chicago, John Roselli fra California og Santo Trafficante jr. fra Florida i en sammensvergelse for å myrde Castro.

CIA er ikke alene om å pønse ut kriminelle konspirasjoner. The *Drug and Enforcement Agency* (DEA) organiserte en «Spesialgruppe» som fikk ansvaret for å utarbeide planer for drap på politiske ledere og forretningsfolk i andre land som var involvert i narkotikahandel. Mange av dem viste seg å være sentrale tjenestemenn og agenter i andre lands etterretningstjenester og industrifolk. Leder av gruppen var en tidligere CIA-agent, Lou Conein, også kjent som «svarte Luigi». Han forlot en stilling i det Hvite hus i 1972 for å organisere spesialgruppen innenfor DEA, og fikk med seg 12 paramilitære eksperter fra CIA på utlån til DEA. George Crile siterte en tjenestemann i DEA:

«I realiteten organiserte Conein et snikmord-program. Han var frustrert over at de store bakmennene var så beskyttet at de ikke ble tatt ... Møter

ble holdt for å bestemme hvem som skulle tas og hvilken mordmetode som skulle brukes.»²⁰

Criles påstander ble også støttet av den undersøkende journalisten Jim Hougan.²¹ Sammensvergelse for å gjennomføre mord er en forbrytelse. Det framgår av de offisielle dokumentene, inkludert vitnemål fra deltakere i tre sammensvergelses, at sammensvergelse for å gjennomføre mord ikke er uvanlig i USAs og andre lands etterretningstjenester.

Det er en forbrytelse å skjule kriminelle handlinger, men det er utallige eksempler på at CIA og FBI konspirerer for å hindre rettsforfølgelse av narkotikahandlere, mordere og leiemordere. I forbindelse med det tidligere nevnte drapet på Letellier, nektet både FBI og CIA å bidra til rettsforfølgelsen av DINA-agentene som myrdet Letellier.²² De samme organisasjonene var innblandet i å skjule de kriminelle aktivitetene til exilcubaneren Ricardo («Monkey») Morales. Mens han var ansatt av FBI og CIA plantet Morales en bombe på et Air Cuba fly fra Venezuela som drepte 73 mennesker. Politiet i Miami bekreftet Morales' påstand om at han handlet på ordre fra CIA.²³ Morales som ble arrestert for å se gjennom fingrene med smugling av 10 tonn marihuana, innrømmet at han var en CIA-agent som gjennomførte bombing, drap og snikmord. Han ble selv drept i en bar etter at han hadde gjort kjent at han arbeidet for FBI og CIA.

Oberst Muammar Quaddafi har på samme måte som Fidel Castro, vært mål for en rekke drapsforsøk fra USAs myndigheter. I følge *Washington Post* besto et plott i et forsøk på å lokke Quaddafi ut i en terroristaksjon i utlandet som ville gi et økende antall misfornøyde i hæren sjansen til å gripe makten. Eller et slikt eventyr i utlandet kunne få en av Quaddafis naboer, slik som Egypt eller Algerie, til å angripe Quaddafi militært.²⁴ CIA anbefalte å «stimulere» Quaddafis fall gjennom «å oppmuntre de misfornøyde elementene i den Libyske hæren som kan ansføres til mordforsøk».²⁵

Opposisjon mot regjeringens politikk kan være svært risikabelt, som miljøorganisasjonen Greenpeace oppdaget da den protesterte mot de franske atomprøvesprengningene i det sørlige Stillehavet. Greenpeace sendte sitt flaggskip til New Zealand med instruks om å seile inn i testområdet. Før skipet kunne komme på arenaen, ble det lokalisert i havn av fransk etterretningstjeneste og sprengt i lufta. Trykket fra eksplosjonen drepte en av mannskapet.

Andre statsorganiserte forbrytelser

Enhver del av statsapparatet er begrenset av lovgivning på visse fundamentale måter. Likevel eksisterer det strukturelle press som kan tvinge institusjoner til å sette seg ut over disse legale grensene. CIA har for eksempel ikke adgang til å drive etterretning innenlands. Til tross for dette

har CIA åpnet og fotografert posten til over en million privatpersoner, tatt seg ulovlig inn i boliger og drevet elektronisk overvåkning av hjem.²⁶

Deler av statsapparatet kan heller ikke lovlig utføre eksperimenter på mennesker som bryter med menneskerettene eller setter personers liv i fare. Men CIA foretok eksperimenter på intetanende borgere ved å hyre prostituerte som skulle gi narkotiske stoffer til sine kunder. CIAs egne leger og psykologer observerte effektene av narkotikaen gjennom toveisspeil i dyre leiligheter innredet for de prostituerte av CIA. Minst ett av ofrene for disse eksperimentene døde, og andre gjennomgikk betydelige traumer.²⁷

Det mest åpenbare bruddet på menneskerettighetene fra noen føderal institusjon, er FBI's program for kontraspionasje, kjent som COINTELPRO. Programmet tok sikte på å forstyrre, trakassere og diskreditere grupper som FBI mente var «uamerikanske» av en eller annen grunn. Slike grupper innbefattet blant annet Borgerrettsbevegelsen, antikrigsbevegelser, menneskerettighetsgrupper, og en rekke andre lovlig dannede foreninger hvis synspunkter sto i opposisjon til deler av USAs offisielle politikk.²⁸ Da COINTELPRO ble avslørt, ble den oppløst. Det er likevel mye som tyder på at overvåkingen av amerikanske borgere ikke stoppet med avviklingen av COINTELPRO, men at den fortsetter den dag i dag.²⁹

Diskusjon

Andre steder har jeg foreslått en generell teori for å forklare variasjoner i typer og hyppighet av forbrytelser.³⁰ Utgangspunktet for teorien er antakelsen om at enhver epoke inneholder politiske, sosiale og økonomiske relasjoner med innebygde motsetninger som skaper konflikter og dilemmaer menneskene prøver å løse. Motsetninger innebygd i statsordningen skaper forhold som gjør at tjenestemenn ofte bryter lovene. Statsansatte arver lover som de ikke har skapt selv, og som er resultatet av tidligere forsøk på å løse strukturelle motsetninger gjennom lovgivning.³¹ De nedarvede lovene representerer samtidig det fundamentet av legitimitet som statens autoritet hviler på. Disse lovene er også grunnlaget for statens forsøk på å kontrollere andres atferd og rettferdiggjør bruken av vold for å nå dette målet.

England kunne ikke i det sekstende århundre ha vedtatt lover som tillot engelske sjørøvere, men fordømte som kriminelle sjørøvere med tilhørighet i andre land. På samme måte ville det underminere USAs ideologiske og politiske posisjon å legalisere terrorhandlinger begått av amerikanske tjenestemenn og samtidig fordømme og straffe andres terrorisme.

Loven er et tve-egget sverd. Den skaper en ny type konflikter når den forsøker å løse andre konflikter. Å vedta en bestemt lov eller et sett av lover kan redusere konflikter og fremme statens kontroll, men den begrenser også statens mulighet for legal aktivitet på andre områder. Statstjenestemenn er derfor ofte fanget mellom motstridende krav når de blir hemmet av en

lovgivning som påvirker andre mål og krav som stilles til dem eller deres oppfatninger av statens beste. Det er derfor en motsetning mellom legale forskrifter og statsapparatenes felles målsetting. Ikke alle som utsettes for dette dilemmaet, vil velge å bryte loven, men noen vil. De som gjør dette, er overtredere, men de er ikke årsak til den vedvarende statsorganiserte kriminaliteten.

Da Spania og Portugal begynte å utbytte naturressursene i Amerika og Asia, var andre europeiske nasjoner raske til å se implikasjonene for deres egen makt og suverenitet. Frankrike, England og Nederland var mektige nasjoner, men ikke mektige nok til å utfordre Spania og Portugal direkte. Dilemmaet for disse nasjonene var hvordan de skulle få del i rikdommene og samtidig begrense Spanias og Portugals makt uten å gå til krig. Samarbeid med pirater sto fram som en mulighet. Samarbeidet med piratene forutsatte samtidig brudd på egne og andre nasjoners lover. På denne måten organiserte statene kriminalitet i vinnings hensikt uten å underminere sitt eget krav til legitimitet eller evne til å fordømme og straffe piratvirksomhet mot dem selv. Det bør sies at noen monarker i det sekstende og syttende århundre (for eksempel James I i England) nektet å samarbeide med pirater uansett hvor profitabelt det ville vært for kronen. På samme måte har ikke alle ansatte i CIA eller NSC organisert kriminell virksomhet i et forsøk på å nå statens mål.

Incentivet til kriminalitet for de europeiske statene som engasjerte seg i piratvirksomhet, var behovet for å akkumulere kapital i de tidlige faser av kapitalismens utvikling. Men statsorganisert kriminalitet forsvant ikke med etableringen av kapitalismen som det dominerende økonomiske systemet i verden. Snarere er det slik at statsorganisert kriminalitet fortsatt har sin rot i det vedvarende behovet for kapitalakkumulasjon i moderne stater, uansett økonomisk system.

I et sosiologisk perspektiv er de sentrale trekkene ved statsorganisert kriminalitet i den moderne verden identiske med hovedtrekkene ved statsorganisert kriminalitet i de tidligere fasene av kapitalistisk utvikling. I dag organiserer stater smugling, snikmord, hemmelige operasjoner og konspirasjoner for å angripe borgere, politiske aktivister, og politiske ledere som oppfattes som en trussel. Disse handlingene er like ulovlige i de statene som iverksetter dem som den piratvirksomheten de europeiske statene var medskyldige i.

På det mest abstrakte nivået er motsetningene som skaper statsorganisert kriminalitet i dag, de samme som de som fremmet piratvirksomhet i Europa på sekstenhundretallet. Akkumulering av kapital bestemmer en nasjons makt, rikdom og overlevelse i dag som det gjorde for 300 år siden. Staten må skape et klima og et sett av internasjonale forbindelser som fremmer akkumulasjon om den skal lykkes. Statstjenestemennene vil bli vurdert ut fra om de klarer å skape slike forhold.

Men motstridende ideologier og krav er selve kjernen i en statsdannelse. Lovene i enhver nasjon hindrer tjenestemennene å maksimere vilkårene for kapitalakkumulasjon samtidig som de tilrettelegger denne prosessen. Lover som forbyr drap og våpensmugling gjør det mulig for regjeringer å kontrollere disse aktivitetene når de truer statens interesser. Når slike lover ikke tjener statens interesser, er det samtidig et press som får enkelte tjenestemenn til å handle kriminelt. Senator John Kerry leder i Senatets utenrikskomites underkomite om terrorisme, narkotika og internasjonal handel, uttrykte det slik i en debatt om forholdet mellom NSC, CIA og narkotikatrafikken: «å stoppe narkotikasmuglingen til USA har vært et sekundært mål i USAs utenrikspolitikk. Det har gjentatte ganger blitt satt til side til fordel for andre politiske mål.»³² Han kunne lagt til at engasjementet i narkotikasmugling og våpenhandel har vært en pris myndighetene selv har vært villige til å betale for å nå disse «andre» målene.

Disse motsetningene skaper konflikter mellom nasjonalstater så vel som internt mellom deler av statsadministrasjonen. I dag ser vi nasjoner som Tyrkia, Bolivia, Colombia, Peru, Panama og Bahamas oppmuntre eksport av ulovlig narkotika mens det fordømmes offisielt. Samtidig tar andre deler av statsadministrasjonen del i eksport og import av illegale våpen og narkotika for å finansiere undergraving og terrorhandlinger. Regjeringen planlegger og utfører snikmord og andre ulovlige handlinger mot sine egne borgere for å «forsvare demokratiet», samtidig som de støtter de minst demokratiske institusjoner en kan tenke seg. I denne prosessen gjøres ingenting med de underliggende motsetningene, og prosessen går videre i det uendelige.

En rapport fra det amerikanske State Department illustrerer kanskje det logiske sluttpunktet for statsorganisert kriminalitet i den moderne verden.³³ I denne rapporten tilbyr State Department seg å stoppe den ulovlige aktiviteten rettet mot Nicaragua i bytte mot innrømmelser fra Nicaragua. Tre hundre år tidligere undertegnet England, Frankrike og Spania en avtale om å undertrykke piratvirksomhet mot de andre i bytte for visse garantier om økonomisk og politisk suverenitet.

Konklusjon

Data om statsorganisert kriminalitet i samtiden er ikke lett tilgjengelig. Dataene jeg har samlet, stammer fra kilder som må behandles med forsiktighet. Offentlige høringer, rettssaker, intervjuer, nyhetsartikler og historiske dokumenter reiser problemer knyttet til validitet og pålitelighet. Problemene er ikke større her enn i andre deler av samfunnsvitenskapene, men det endrer ikke det faktum at det er rom for feil når kildene tolkes. Det vil kreve betydelig fantasi og edruelighet å gjennomføre forskning på dette området og å bygge opp en database som teoretiske formuleringer kan bli testet mot og videreutviklet på grunnlag av.

Vi må studere ulike politiske, økonomiske og sosiale systemer i ulike historiske epoker for å avdekke hvorfor visse former for sosial organisasjon har større sannsynlighet for å utvikle statskriminalitet enn andre. Vi må utforske muligheten for at enkelte deler av statsapparatet er mer tilbøyelig til å delta i kriminalitet enn andre. For eksempel virker det sannsynlig at statsvirksomheter som kan skjule sin aktivitet fra offentlig innsyn er mer tilbøyelige til å delta enn de statsvirksomheter hvis aktivitet er offentlig. Dette prinsippet kan også gjelde hele nasjonalstater: jo åpnere samfunn, desto mindre sannsynlig er det at statsorganisert kriminalitet blir institusjonalisert.

Det er også viktige paralleller mellom statsorganisert kriminalitet og kriminaliteten i politiet og ordensmakten generelt. Lokale politiavdelinger som finner det mer tjenlig å samarbeide med lokale forbryterorganisasjoner enn å bekjempe dem, tilpasser seg sine egne spesielle motsetninger, konflikter og dilemmaer.³⁴ En undersøkelse av de teoretiske konsekvensene av disse likhetstrekkene kan gi interessante resultater.

Spørsmålet om statsorganisert kriminalitet aktualiserer spørsmålet om hvordan kriminalitet skal defineres på en fruktbar vitenskapelig måte. I denne analysen har jeg akseptert den konvensjonelle definisjonen av kriminalitet som handlinger som bryter med lovene. Denne definisjonen har åpenbare begrensninger, og studiet av statsorganisert kriminalitet kan fremme utviklingen av en mer anvendelig definisjon gjennom å sette søkelyset på sammenhengen mellom kriminalitet og lovgivingsprosessen.³⁵ I det minste tjener studiet av statsorganisert kriminalitet som en påminner om at kriminalitet er et politisk fenomen og må analyseres som det.

Oversatt av Anders Todal Jensen

NOTER

- 1) K. R. Andrews: *English Privateering Voyages to the West Indies 1598-1695*. Ser. 11, vol. 111, Hakluyt Society, London 1959. K. R. Andrews: *The Last Voyage of Drake and Hawkins*, Cambridge University Press, New York 1971.
- 2) Joel Best: *Licensed to Steal: A sociology of English Piracy, 1550-1750*. Upublisert manuskript, 1981.
- 3) Andrews, 1959, op. cit., British Museum: *Sir Francis Drake*, British Museum Publications, London 1977. A.J. Collins: *Newles and Plate of Queen Elisabeth I. Harley MS 1650 and Stone MS 555*. London 1955. Robert de La Croix: *John Paul Jones*. Frederik Muller, London 1962. A.O. Exquemling: *De Americanaenshe Zee-Roovers. MS. 301*. British Museum, London 1670. Lane-Poole: *The Barbary Corsairs*, T. Fisher Unwin, London 1890. Louis LeGouff: *The Manuscripts of Louis LeGouff alias Borgnefesse*. British Museum, London 1680.
- 4) William J. Chambliss: «State Organized Crime» Paper delivered at the American Society of Criminology, November 1986.

- 5) LeGolif, op.cit.
- 6) British Museum, 1977, op. cit.
- 7) Julian S. Corbett: *Drake and the Tudor Army*. 2 vols, Longmans, Green, London 1898. Julian S. Corbett: *Paper Relating to the Navy during the Spanish War, 1585-1587*. Vol. 11. Navy Records Society, London 1898.
- 8) Op. cit.
- 9) Robert C. Ritchie: *Captain Kidd and the War Against the Pirates*, Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1986.
- 10) C. M. Senior: *A Nation of Pirates: English Piracy in its Heyday*, David and Charles Newton Abbot, London 1976.
- 11) *New South Wales Federal Parliament Report*. 1982.
- 12) *The Washington Post*, 20. 1. 1987.
- 13) *The Guardian*, 31. 12. 1986.
- 14) Gary W. Potter og Bruce Dullington: *Drug Trafficking and the Contras: A Case Study of State-Organized Crime*. Paper presented at annual meeting of the American Society of Criminology, Montreal 1987.
- 15) *The Guardian*, 15. 4. 1988.
- 16) Alexander Cockburn og Jeffery St. Clair: *White out: The CIA, Drugs, and the Press*. Verso, New York 1998, s. 264.
- 17) Seymour Hersh: «Ex-analyst says CIA rejected warning on Shah». *The New York Times*. January 7:A10 1979. Siteret i Piers Beirne og James Messerschmidt: *Criminology*. New York: Harcourt' Brace Jovanovich, 1991.
- 18) John Dinges og Saul Landau: *Assassination on Embassy Row*, McGraw-Hill, New York 1980, s. 239.
- 19) John Dinges og Saul Landau: «The CIA's link to Chile's plot». *The Nation*, 1982, June 12:712-713.
- 20) *Washington Post*, 13. 6. 1976.
- 21) Jim Hougan: *Spooks: The Haunting of America-The Private Use of Secret Agents*, William Morrow, New York 1978, s. 132.
- 22) Dinges og Landau, 1980, op. cit., s. 208-209.
- 23) Penny Lernoux: «The Miami connection». *The Nation*, February 18, 1984, s. 186-198.
- 24) *Washington Post*, 14. 4. 1986.
- 25) *The Guardian*, 20. 11. 1985.
- 26) Rockefeller Report: *Report to the President by the Commission on CIA Activities within the United States*. Government Printing Office, Washington. D.C 1975, s. 101-115; og Michael Parenti: *Democracy for the Few*. St. Martin's, New York 1983, s 170-171.
- 27) Jack Anderson og Lee Whitten: «The CIA's 'Sex squad'» *The Washington Post*, June 22:B13 1976; John M. Crewdson og Jo Thomas: «Abuses in testing of drugs by CIA to be panel focus.» *The New York Times*, September 20. 1977; John Jacobs: «The diaries of a CIA operative.» *The Washington Post*. September 5:1 1977; John Jacobs: «Turner cites 149 drug-test projects.» *The Washington Post*, August 4:1 1977.
- 28) Church Committee: *Intelligence Activities and the Rights of Americans*. Government Printing Office, Washington, D.C. 1976.

- 29) Lloyd Klein: *Big Brother Is Still Watching You*. Paper presented at the annual meetings of the American Society of Criminology, Chicago, November 12. 1998.
- 30) William J. Chambliss: *Exploring Criminology*. Macmillan, New York 1988.
- 31) William J. Chambliss: «On lawmaking». *British Journal of Law and Society* 1980, 6:149-172. William J. Chambliss og Robert B. Seidman: *Law, Order and Power*. Rev. ed. Addison-Wesley, Reading, Mass 1982.
- 32) Senate Hearings: *Senate Select Committee on Assassination, Alleged Assassination Plots Involving Foreign Leaders*. Interim Report of the Senate Select Committee to Study Governmental Operations with Respect to Intelligence Activities. 94th Cong., 1st sess., November 20. 1986. Government Printing Office, Washington, D.C.
- 33) U.S. Department of State: *Revolution Beyond Our Border: Information on Central America*. State Department Report N 132. U.S. Department of State Washington, D.C. 1985.
- 34) William J. Chambliss: *On the Take: From Petty Crooks to Presidents*. Revised ed., Indiana University Press, Bloomington 1988.
- 35) Herman Schwendinger og Julia Schwendinger: «Defenders of order or guardians of human rights.» *Issue in Criminology*. 1975, 7:72-81.

Helga Cremer-Schäfer/Heinz Steinert

Straflust und Repression

Zur Kritik der populistischen Kriminologie
(einsprüche Band 8)

286 S. – DM 39,80
ISBN 3-89691-431-6

Erschienen: Sept. 1998

Im öffentlich gehandelten Wissen über Kriminalität setzen heute Parolen wie "Kriminalität ernst nehmen" oder "Opfer schützen statt Täter hätscheln" oder "Aufräumen wie in New York" der Analyse staatlichen Strafens enge Grenzen. Das gut eingespielte Autorenteam geht die Kritik dieses Wissens an mit Fragen nach den Kategorisierungen von Menschen, die die Institution "Verbrechen & Strafe" anbietet, mit Fragen nach den ideologischen Strategien in öffentlichen Diskursen über "Kriminalität" und "Gewalt" sowie mit Fragen nach den Bedingungen in Produktionsweise und Sozialstruktur, die staatliches Strafen zivilisieren und zurückdrängen oder es (wieder) entgrenzen. Damit bieten sie einen heute bitter nötigen Ansatzpunkt für ein realistisches, weil reflexives Nachdenken über "Verbrechen & Strafe".

Zu den AutorInnen: *Helga Cremer-Schäfer*, geb. 1948, Professorin für Erziehungswissenschaften an der J.W.Goethe-Univ. Frankfurt; *Heinz Steinert*, geb. 1942, Professor für Soziologie an der J.W.Goethe-Univ. Frankfurt und Leiter des Instituts für Rechts- und Kriminalsoziologie in Wien.

Westfälisches Dampfboot
D-48145 Münster
